

NVvTO

Nederlandse Vereniging
voor Thuisonderwijs

Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs
Snoeksloot 39
3993 HG Houten
www.thuisonderwijs.nl

Betreft: Reactie NVvTO op internetconsultatie “Wet voorschriften vrijstelling bij richtingbezwaren”

Houten, 13 juli 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Inhoudelijke bezwaren	3
Aanbevelingen	7
Een volwaardige onderwijsvorm	7
Persoonlijk en innovatief	7
Resultaten	7
Ruimte in de wet	8
Maatwerk en flexibiliteit	9
Interesses van het kind	9
Thuisonderwijs heeft een langetermijnvisie	9
Pedagogisch didactische vaardigheid	10
Samenwerking en expertise	11
Locatie van het onderwijs	11
Toezicht op maat voor het beste resultaat	12
De onderwijsinspectie	12
Veiligheid	13
Bijhouden van de voortgang	14
Deugdelijkheidseisen en sancties	14
Samen voor goed onderwijs	15
Tot slot	16

Inleiding

De Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs (NVvTO) is een inclusieve vereniging voor en door thuisonderwijzers (ouders) en behartigt sinds 2000 de belangen van Nederlandse thuisonderwijzers. De NVvTO vindt het recht van kinderen op kwalitatief goed onderwijs van groot belang.

Onze ledenbasis omvat een ruime meerderheid (ca. 70%) van alle betrokken kinderen. Mede daardoor heeft de NVvTO specifieke kennis van en ruime ervaringsdeskundigheid met thuisonderwijs. Er zijn in Nederland geen andere organisaties die zoveel praktijkervaring hebben met thuisonderwijs¹. Dit geeft ons een unieke positie om het huidige wetsvoorstel te beoordelen. De vereniging heeft ook steeds haar leden om input gevraagd over de gang van zaken rond wetgevingstrajecten en de wenselijkheid van (passend) toezicht. Zo ook rond het huidige voorstel².

De NVvTO is vanaf het begin betrokken bij wetgevingsinitiatieven rond thuisonderwijs (2003, 2006, 2013 etc.) en benadrukt steeds het belang van toezicht dat passend is bij het unieke karakter van thuisonderwijs. In dat kader heeft de NVvTO, naast haar activiteiten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren (waaronder workshops en intervisiegroepen), ook actief ervaring opgedaan met verschillende vormen van toezicht. Met eigen middelen is een pilot georganiseerd waarin verschillende toezichtsvormen werden getest³. Daarnaast hebben vele gezinnen een certificeringstraject doorlopen bij de Stichting Keurmerk Thuisonderwijs⁴.

Wat opvalt in elk wetgevingstraject rond thuisonderwijs, is dat er consequent sprake is van koudwaterrees. Thuisonderwijs is onbekend, en wordt vooral daarom snel gezien als kwalitatief minderwaardig. Uit onderzoek in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) blijkt echter dat er geen directe aanleiding is om de huidige wetgeving aan te scherpen⁵. Een standpunt waar de huidige minister het in 2011 als Kamerlid volledig mee eens was⁶.

Een blik op de praktijk en de uitgebreide academische literatuur leert bovendien dat thuisonderwijskinderen het op alle vlakken vergelijkbaar, of zelfs beter doen dan schoolgaande

¹ Tijdens de coronasluiting van de scholen werd veel over thuisonderwijs gesproken, maar hiermee werd afstandsonderwijs bedoeld, dat vanuit de scholen werd aangestuurd. Bij thuisonderwijs zijn het de ouders, die zonder tussenkomst van een school, het onderwijs vormgeven en inrichten.

² Er zijn recent (juni 2020) drie informatiebijeenkomsten (voor leden en niet-leden) gehouden en er is een schriftelijk onderzoek uitgevoerd. Eerder zijn in maart 2020 ook al twee informatiebijeenkomsten en een peiling gehouden. Verder worden leden steeds via onze nieuwsbrief bijgepraat en staan we op facebook en twitter paraat om vragen te beantwoorden.

³ Zie: <https://www.thuisonderwijs.nl/wp-content/uploads/2020/07/Eindverslag-pilot-toezicht-op-thuisonderwijs-pdf.pdf> Uit de pilot kwam naar voren dat onderwijsdeskundigen met geen tot weinig ervaring van thuisonderwijs moeite hebben om de kwaliteit ervan te beoordelen. Zij zijn daardoor geneigd om steeds meer informatie te vragen en regels/eisen te stellen. Deskundigen met ervaring met thuisonderwijs kunnen aan een onderwijsplan zien of ouders bekwaam zijn en of er kwalitatief goed onderwijs gegeven wordt. Hetzelfde effect zien we terug in dit wetsvoorstel.

⁴ Zie voor meer informatie de website van SKT: <https://www.stichtingkeurmerkthuisonderwijs.nl/>.

⁵ H. Blok & S. Karsten (2008). Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaar. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

⁶ "Nogmaals: het gaat om een heel beperkte groep. Laten wij deze mogelijkheid behouden voor deze groep, die daar op een goede manier, met heel veel liefde voor hun kinderen, invulling aan geeft. Deze kinderen komen in het leven goed terecht. Ook persoonlijk ken ik een aantal mensen die op deze wijze zijn grootgebracht en onderwijs hebben gekregen. Kortom: wij zien geen enkele reden om de zaak nu te veranderen. Wij willen de status-quo handhaven." KST32500VIII165

kinderen⁷. De kinderen die nu thuisonderwijs ontvangen komen goed terecht⁸. Thuisonderwijs is, met andere woorden, een verrijking van het onderwijsbestel.

Het huidige wetsvoorstel werd al aangekondigd in het regeerakkoord van 2017, maar het is in de uitwerking geen verbetering ten opzichte van eerdere voorstellen. Integendeel: waar eerdere voorstellen thuisonderwijs als volwaardige vorm van onderwijs in de wet wilden opnemen, los van een richtingbezwaar, omkleedt het huidige wetsvoorstel dat richtingbezwaar juist met onredelijke eisen en voorwaarden.

Het voorstel bevat verder vooral eisen en maatregelen die logisch zijn voor een school. Er ontbreekt inzicht en begrip voor het specifieke karakter en de kracht van thuisonderwijs: thuisonderwijs is niet hetzelfde als school thuis.

Geen kind is hetzelfde. Alle ouders zouden moeten kunnen kiezen voor het onderwijs dat het beste bij hun kinderen past. Thuisonderwijs hoort daar ook bij. De NVvTO pleit daarom al jaren voor het erkennen van thuisonderwijs als volwaardige onderwijsvorm en een toezichtvorm die daarbij past en proportioneel is.

Dit wetsvoorstel is een gemiste kans. Niet alleen voor richtingbezwaarden, maar ook voor families voor wie thuisonderwijs gewoon een passende onderwijsvorm zou zijn. Goede wetgeving rond thuisonderwijs is wenselijk en nodig. We kijken er dan ook naar uit om de samenwerking, waar we hier een voorzet voor doen, op structurele basis voort te kunnen zetten.

⁷ Zie bijvoorbeeld deze grote overzichtsstudie: Ray, B.D. (2017). A systematic review of the empirical research on selected aspects of homeschooling as a school choice. *Journal of School Choice*, 11(4), 604-621, DOI: 10.1080/15582159.2017.1395638.

⁸ Blok, H., Triesscheijn, B., & Karsten, S. (2010). Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaar: aanvullend onderzoek. Amsterdam: Kohnstamm Instituut, rapport No. 840.

Inhoudelijke bezwaren

Wij zien een wetsvoorstel dat goed thuisonderwijs belemmert in plaats van waarborgt en bevordert. Bovendien is er maar zeer beperkt overleg geweest met het thuisonderwijsveld en is de input die wij hebben geleverd niet meegenomen. Het resultaat is een wetsvoorstel dat thuisonderwijs wil regelen, zonder daarover te spreken en zonder de eigenheid ervan te erkennen.

Een groot deel van de voorwaarden voor de toegang tot thuisonderwijs is daarnaast niet effectief en disproportioneel in relatie tot het doel dat ermee wordt beoogd.⁹ Het wetsvoorstel ademt wantrouwen richting de vrijstelling op basis van richtingbezwaar en thuisonderwijs in het algemeen.

Invoering van dit wetsvoorstel maakt bepaalde vormen van thuisonderwijs, zoals dat op dit moment door een deel van onze achterban - met het gewenste resultaat - wordt gegeven, in de praktijk onmogelijk.¹⁰ Thuisonderwijzers vinden het huidige wetsvoorstel niet passend, onredelijk en onwerkbaar. Het wetsvoorstel heeft daarom geen draagvlak bij onze achterban.

Op de volgende punten hebben we onoverkomelijke, inhoudelijke bezwaren:

1. Dit voorstel regelt geen thuisonderwijs, maar stelt slechts extra eisen aan het verkrijgen van vrijstelling op basis van richtingbezwaar (art. 5 sub b LPW).

Thuisonderwijs blijft alleen mogelijk als uitzondering bij richtingbezwaar op basis van geloofs- of levensovertuiging én wanneer ouders van die mogelijkheid voldoende op de hoogte zijn, (ruim) voordat hun kind leerplichtig wordt. Overstappen van school- naar thuisonderwijs (of tijdelijke schoolgang) blijft onmogelijk. Verreweg de meeste kinderen blijven dientengevolge uitgesloten van thuisonderwijs, óók wanneer het voor hen veel voordelen zou kunnen bieden.

De praktische problemen die volgen uit deze constructie (zoals verschillen tussen de gemeenten en het bevragen van de richting van ouders) blijven daarmee bestaan.

De NVvTO pleit voor een kaderwet die thuisonderwijs regelt en uit het strafrecht trekt, zodat het een vrij toegankelijke onderwijsvorm wordt.

2. De rol van de leerplichtambtenaar (LPA) met betrekking tot thuisonderwijs.

Dit wetsvoorstel combineert twee verschillende functies expliciet in één persoon: de handhaving van de leerplichtwet en inschatten of een kind jeugdhulp nodig heeft. Een ambigu gesprek met de leerplichtambtenaar (dat kennelijk de bedoeling heeft te toetsen of het richtingbezwaar gegrond is) opent onherroepelijk de deur om de religieuze overtuigingen van ouders (nader) te bevragen, zoals dat onder de huidige wet ook al, wederrechtelijk, gebeurt.¹¹ Alleen de rechter mag beoordelen of de bedenkingen betrekking hebben op de richting van het onderwijs, maar het gewicht van de aangevoerde bedenkingen mag zelfs door een rechter niet worden getoetst.¹²

⁹ Dit blijkt ook uit onderzoek in opdracht van OCW: Andersson Elffers Felix (2006). Toezicht op thuisonderwijs.

¹⁰ Zo bestaan er naast formele ook informele vormen van thuisonderwijs, waarbij voor het leren de interesses van het kind worden gevolgd. Ook deze kinderen stromen met succes door naar het voortgezet onderwijs of het hoger onderwijs.

¹¹ Zie bijvoorbeeld: Motie Bisschop c.s. over betere informatievoorziening over de positie van ouders en kinderen bij de vrijstelling wegens gewetensbezwaren - Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2020.

¹² Arrest Hoge Raad 11 februari 2003: ECLI:NL:HR:2003:AF0453.

In dat licht is de dubbele rol van de leerplichtambtenaar tegenstrijdig. Zolang thuisonderwijs niet in de wet is geregeld, maar geldt als 'alternatief onderwijs bij vrijstelling', blijft het voor ouders onmogelijk om vrijelijk over de inrichting van het onderwijs te spreken. Een gesprek, zelfs als dat wel vrijblijvend zou zijn, heeft verstrekende gevolgen zodra iets wordt genoemd over de inrichting van het onderwijs. Het wetsvoorstel geeft geen kaders voor de te bespreken onderwerpen. Dat gesprek vindt daarmee precies plaats in dat spanningsveld tussen richting en inrichting: enerzijds moeten ouders oppassen geen zaken te noemen die op inrichtingbezwaren zouden kunnen wijzen, maar anderzijds kunnen die voorzichtigheid en spanning mogelijk uitgelegd worden als 'zorgwekkende situatie'. Doordat het kind er zelf bij aanwezig is, is de aandacht van de ouder bovendien altijd verdeeld en komt het gesprek nog verder onder druk te staan. Een verplicht gesprek, tegen de wens van de ouders, is ook een enorme belasting voor de kinderen, zeker voor een vierjarige. Een vierjarige is op een leeftijd waarbij het voor het kind duidelijk is dat er iets van hem verwacht wordt, maar waarbij hij niet precies weet hoe hij zich moet gedragen. Dat gevoel van rechtsonzekerheid zorgt voor onveiligheid voor iedereen in het gezin. Dat is niet in het belang van het kind en willen wij te allen tijde voorkomen, zeker als een doelmatiger oplossing voorhanden is. De NVvTO vindt het van groot belang dat het onderwijs passend is bij de leerbehoeften en mogelijkheden van het individuele kind. Thuisonderwijs geeft het kind invloed op een wijze die ongekend is voor schoolonderwijs. Een gesprek met de LPA draagt daar niet aan bij en zonder duidelijke richtlijnen kan het gesprek voor een twaalfjarige leiden tot een spreekverplichting in plaats van een spreekrecht.

3. **Toetsen - voortgang bij 6- en 9-jarige leeftijd en eindtoets primair onderwijs (PO) - en een verplicht leerlingvolgsysteem sturen de invulling van het onderwijs.**

Waar toetsen en leerlingvolgsystemen in scholen een middel zijn om ouders te informeren over de voortgang en ontwikkeling, is het afnemen van toetsen bij thuisonderwijs, om te weten waar/hoe het onderwijs aan te passen, overbodig¹³ en ongewenst. Thuisonderwijs is immers individueel onderwijs, waarbij de ouder/leraar continu op de hoogte is en direct kan bijsturen. Deze toetsen zijn bovendien niet goed objectiveerbaar vanwege de praktische onmogelijkheid te corrigeren voor sociale, verstandelijke en lichamelijke achtergronden van het kind.

Een logisch gevolg van deze toetsen zal zijn dat leerlingen op individuele resultaten zullen worden beoordeeld, terwijl bij scholen (terecht) naar gemiddelden wordt gekeken. De inspectie beoordeelt immers individuele plannen voor het thuisonderwijs, waar deze resultaten in moeten worden opgenomen.

Thuisonderwijs verwordt zo snel van een veelal kindgerichte leer methode tot teaching-to-the-test en verliest daarmee veel van haar waarde. Het verplichten van deze toetsen, die ook voor onbekostigde particuliere scholen niet verplicht zijn, is daarmee te zeer sturend voor de inrichting van het onderwijs. Een eindtoets is bovendien niet nodig om succesvol door te stromen naar vervolgonderwijs.

Ouders verplichten om een leerlingvolgsysteem bij te houden voor hun eigen kinderen is daarom overbodig en disproportioneel. Ouders kunnen de voortgang op verschillende manieren meten en administreren. Ze moeten de manier kunnen kiezen die past bij het

¹³ Zie ook minister Van Engelshoven: KST-31293-408.

soort thuisonderwijs dat zij geven. Dit kan worden opgenomen en toegelicht in het onderwijsplan.¹⁴

4. De kerndoelen zijn ongeschikt voor individueel onderwijs.

De kerndoelen zoals deze zijn opgesteld voor schoolonderwijs zijn niet passend voor individueel onderwijs. Gelet op de individuele leerlijnen en het flexibele maatwerkarakter vraagt thuisonderwijs om een andere systematiek voor het gebruik van de kerndoelen. De bepalingen in het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) zijn toereikend. Dat blijkt ook uit de ervaring van de Stichting Keurmerk Thuisonderwijs (SKT) die het IVRK als uitgangspunt gebruikt voor het toezichtkader op thuisonderwijs.

5. Huisbezoek is niet noodzakelijk om het onderwijs te beoordelen.

Er zijn geen zwaarwegende redenen om een huisbezoek te eisen. Een woonhuis is geen schoolgebouw. Het doel van het gesprek van de Onderwijsinspectie met de ouders is om te onderzoeken of er kwalitatief goed onderwijs wordt gegeven. De ervaring leert ons dat een huisbezoek hiervoor niet noodzakelijk is. Voor 1969, toen huisonderwijs nog in de Leerplichtwet stond, voerde de Onderwijsinspectie het toezicht uit door gesprekken op kantoor. Stichting Keurmerk Thuisonderwijs kan voor het certificeringstraject ook op een neutrale plek afspreken en ook tijdens de toezichtpilot van de NVVTO werd het door de experts die toezicht hielden niet noodzakelijk gevonden om het gezin thuis te bezoeken, hoewel wel veel gezinnen daartoe bereid waren.

We zien bovendien dat het ook niet in het belang van het kind is wanneer ouders tegen hun wil gedwongen worden tot een huisbezoek, veel kinderen zullen dit ervaren als beangstigend en als een stressvolle gebeurtenis.

Een belangrijk uitgangspunt hierbij zou moeten zijn dat het middel, in dit geval een verplicht huisbezoek, in verhouding dient te staan met het doel dat bereikt moet worden, de onderwijskwaliteit vaststellen. Dat is hier nu niet het geval.

6. Thuisonderwijs is niet onderwijs thuis, en gaat ook buiten Nederland door.

Thuisonderwijzers maken gebruik van alle mogelijke leermomenten waar je als gezin tegenaan loopt, zowel binnens- als buitenshuis. Daarnaast maken veel thuisonderwijzers graag gebruik van de flexibiliteit die thuisonderwijs biedt om hun kinderen leerzame ervaringen te laten opdoen in het buitenland. De locatie-eis is een inperking van die vrijheid en mist onderbouwing.

7. Thuisonderwijs is niet beperkt tot 'de ouder'.

Het beperken van het onderwijs tot 'de ouder' is onnodig beperkend en past niet bij hoe thuisonderwijs in de praktijk werkt. De expertise van anderen komt de kwaliteit van het onderwijs juist ten goede en moet daarom in het onderwijsplan kunnen worden opgenomen. Hoewel de ouders verantwoordelijk zijn en blijven voor de kwaliteit van het onderwijs, moet het zijn toegestaan om bepaalde onderdelen van het onderwijsplan (meer dan incidenteel) uit te besteden, zoals dat bijvoorbeeld ook voor muziekles gebruikelijk is.

¹⁴ De staatssecretaris concludeerde tijdens het Algemeen Overleg van 16 maart 2016 over Onderwijs op een andere locatie dan school dat toetsing is geen doel op zich is. "Het bijhouden van de vorderingen van het kind kan ook op een andere manier, bijvoorbeeld met een soort alternatief leerlingvolgsysteem."

8. Een taaleis voor ouders is overbodig.

Ouders kunnen in hun onderwijsplan aangeven hoe zij hun verantwoordelijkheid om hun kinderen goed Nederlands te leren praktisch invullen. Als de onderwijsinspectie dat onderwijsplan beoordeelt op dit punt, dan kan ze daarbij de bekwaamheid van de betrokken personen meenemen.

Het vooraf beperken van de onderwijsvrijheid, omdat iemand niet voldoende Nederlands spreekt, is in strijd met de Grondwet. Een dergelijke uitsluiting is niet wetmatig, maar ook niet doelmatig.

9. De rigide sancties in het wetsvoorstel zijn disproportioneel en moeten worden vervangen door proportionele maatregelen.

Wanneer de Onderwijsinspectie binnen een school tekortkomingen signaleert, wordt er (samen) gekeken naar herstelmogelijkheden.

In het huidige wetsvoorstel staat voor thuisonderwijzers op elke 'overtreding' echter steeds dezelfde sanctie: het intrekken van de vrijstelling om thuisonderwijs te kunnen geven. Gezien het behoud van art. 5 sub b LPW is dit niet alleen een disproportionele, maar bovendien een onomkeerbare sanctie.

Aanbevelingen

Als Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs zien wij dat thuisonderwijs voor sommige gezinnen een heel mooie invulling van het onderwijs kan zijn. Om bij te dragen aan passend toezicht met proportionele deugdelijkheidseisen en voldoende draagvlak binnen onze achterban, doen wij graag een aantal aanbevelingen:

1. **Een volwaardige onderwijsvorm**
2. **Maatwerk en flexibiliteit**
3. **Toezicht op maat voor het beste resultaat**
4. **Samen voor goed onderwijs**

1. Een volwaardige onderwijsvorm

Persoonlijk en innovatief

Bij thuisonderwijs staat de idee centraal dat kinderen leren op het tempo en op de manier die het beste bij dat specifieke kind past. Daar volgt altijd een bepaalde vorm van één-op-één onderwijs uit, zoals dat op scholen praktisch niet geboden kan worden. Volgens onderwijskundige Bloom is het de opdracht van schoolonderwijs om de effectiviteit van een-op-een-onderwijs zo goed mogelijk te benaderen.¹⁵

Zowel nationaal als internationaal is er een groeiende tendens om te kijken naar passend onderwijs of personalized learning¹⁶ om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de leermogelijkheden van het kind. Doordat thuisonderwijs altijd aansluit bij het kind, biedt het overigens ook mogelijkheden voor de duizenden kinderen die uitvallen in het schoolonderwijs.¹⁷

Resultaten

Er is genoeg wetenschappelijk onderzoek¹⁸ dat aantoont dat kinderen "zich in hun schoolvorderingen en in hun sociaal-emotionele ontwikkeling in positieve zin van hun op school onderwezen leeftijdsgenoten" onderscheiden¹⁹. Uit een langdurig onderzoek in Engeland kwam bijvoorbeeld naar voren dat 'working-class' kinderen, die thuisonderwijs kregen, beter scoorden dan schoolgaande kinderen van professionele 'middle-class' ouders en dat bij thuisonderwezen kinderen

¹⁵ Bloom, Benjamin S. (1984). The 2 Sigma Problem: The Search for Methods of Group Instruction as Effective as One-to-One Tutoring. *Educational Researcher*, 13(6), 4–16.

¹⁶ IMPACT REPORT. Building Capacity for Personalized Learning and More, 2016-2017.

¹⁷ Zie bv KST-26695-123, ISSN 0921 - 7371, 's-Gravenhage 2019.

¹⁸ Zie bv Rudner, L.M. (1999). Scholastic Achievement and Demographic Characteristics of Home School Students in 1998. *Education Policy Analysis Archives*, 7(8).

Sperling, J. (2004). Thuisonderwijs in Vlaanderen: een voorbeeld voor Nederland. *NJB*, 2004/25.

Verdonschot, A. (2007). Socialization in a Homeschooling Situation: A Review of Literature.

Gaither, M. (2007) *The Wiley Handbook of Home Education*.

¹⁹ Blok, H. (2002). De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten. *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 14(4), 151-163.

sekseverschillen in examenresultaten verdwijnen²⁰. Ook in Nederland stromen kinderen vanuit thuisonderwijs succesvol door naar het voortgezet onderwijs (VO) en het hoger onderwijs, zoals van goed onderwijs verwacht mag worden²¹.

Hoewel thuisonderwijskinderen niet naar school gaan, staan zij middenin de maatschappij en zijn zelfs bovengemiddeld maatschappelijk betrokken.²² Hun contacten zijn veel gevarieerder dan wanneer ze een school zouden bezoeken in de wijk waar ze wonen, doordat thuisonderwijzers uit alle mogelijke richtingen en alle lagen van de bevolking komen. Bovendien is er geen sprake van segregatie op leeftijd: ze zijn gewend om met alle leeftijden op te trekken en daarvan te leren (zoals bijvoorbeeld ook bij Montessori- of Jenaplan-onderwijs).

Ruimte in de wet

De NVvTO wil dat de toegevoegde waarde van thuisonderwijs wordt erkend en dat thuisonderwijs plaats krijgt in een kaderwet, waardoor het als vrije keuze toegankelijk wordt, ongeacht (in)richtingbezwaar en ongeacht of een kind naar school is geweest. Mogelijk ontstaat daarbij ook ruimte voor nieuwe hybride vormen waar behoefte aan is (deeltijd thuis/school en/of tijdelijk school). Uiteraard volgt daaruit dat wettelijk zal worden geregeld dat thuisonderwijs dient te voldoen aan daarop toegesneden eisen voor kwaliteit, bekwaamheid, burgerschap en veiligheid, zoals dat ook in het regeerakkoord al is genoemd.

Dit wetsvoorstel past de systematiek van schoolonderwijs toe op thuisonderwijs. Hiermee wordt voorbijgegaan aan de specifieke kenmerken van thuisonderwijs, waardoor de kracht en meerwaarde ervan worden beknot. Uit onze ledenpeiling blijkt dat onze leden geen maatschappelijk wantrouwen ervaren, maar dat er wel sprake is van rechtsonzekerheid, die middels goede wetgeving kan worden weggenomen. Dit voorstel maakt de rechtsonzekerheid echter groter: het blijft gekoppeld aan het strafrecht. Ook het gesprek met de LPA (zonder duidelijke kaders) en de dubbele positie van de LPA kunnen leiden tot willekeur. Bovendien is het vervallen van vrijstelling in alle gevallen direct definitief.

De NVvTO vindt dat de eisen en het toezicht waaraan het thuisonderwijs moet voldoen passend, proportioneel en (breed) gedragen moeten zijn. Methoden en systemen die op scholen en binnen bestaande structuren heel algemeen zijn, vereisen voor thuisonderwijs een geheel andere benadering. Het uitwerken van een wetsvoorstel dient daarom te vertrekken vanuit de kracht en kansen die thuisonderwijs te bieden heeft.

²⁰ Zie onderzoek geciteerd in 'Children Taught At Home Learn More', The Observer 13 aug. 2000; 'School Is Out Forever', The Guardian 10 sept. 2002.

²¹ Hoewel uit het Rapport De Staat van het Onderwijs 2020 allerlei resultaten over schoolonderwijs komen die helemaal niet positief zijn.

²² Blok, H. (2002) De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten. *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 14(4), 151-163.

2. Maatwerk en flexibiliteit

Interesses van het kind

Thuisonderwijs kan een grotere variëteit aan onderwijs bieden dan een schoolomgeving, zowel voor praktijkgericht onderwijs als cognitieve vaardigheden. Kinderen kunnen extra leren over hun interessegebied en kunnen daarvoor bijvoorbeeld gebruik maken van duizenden colleges van universiteiten via MOOC, Coursera of EdX. Ook vakken die normatief vanaf een bepaald moment worden aangeboden, kunnen vervroegd of juist uitgesteld worden aangeboden²³ om meer aan te sluiten bij de specifieke capaciteiten van het kind.

Eén van de doelen van het onderwijs is een liefde voor leren. Hierbij speelt de intrinsieke motivatie een belangrijke rol²⁴ en is één van de bepalende factoren. Kinderen hebben hierin ook, bijna van nature, eigenaarschap over hun leren en een immanente vorm van onderzoekend leren.²⁵

Confucius zei al: "Vertel het me en ik zal het vergeten. Laat het me zien en ik zal het onthouden. Laat het me ervaren en ik zal het me eigen maken." Thuisonderwijs is als onderwijsvorm op unieke wijze in staat om leren relevant te maken. Waar het voor scholen een logistieke uitdaging is om op excursies te gaan, is het voor thuisonderwijzers geen probleem om natuurlessen buiten te doen of 'even naar het Rijksmuseum' te gaan om naar De Nachtwacht te kijken.

Thuisonderwijs heeft een langetermijnvisie

In de huidige praktijk gebruiken ouders de kerndoelen (of curriculum.nu) op verschillende manieren: als uitgangspunt om hun onderwijs inhoudelijk vorm te geven, maar ook bewakend: zijn er afgelopen jaar gaten gevallen in het onderwijs?

Het wetsvoorstel bevat echter een verplichting om naar de kerndoelen toe te werken. De NVvTO wil voorkomen dat de kerndoelen en met name de bijbehorende leerlijnen zullen leiden tot vaststaande (jaar)programma's. Juist de flexibiliteit in snelheid en onderwerpen geeft thuisonderwijs haar unieke karakter en maakt het waardevol.

Thuisonderwijs richt zich op de langetermijnvisie en -ontwikkeling van het kind. De NVvTO stelt daarom voor het toezichtkader te baseren op artikel 29 uit het Internationale Verdrag inzake de

²³ Zo zijn er ouders die Latijn en Grieks aanbieden op de basisschool. Maar wordt er ook gekozen om wel aan motorische behendigheid te blijven werken, maar letters schrijven pas vanaf groep 4 aan te bieden.

²⁴ Hier zijn talloze onderzoeken naar uitgevoerd, waaronder het ARCS model (Keller, J. M. (1983). *Motivational design of instruction*. In C. M. Reigeluth, *Instructional-design Theories and Models* (pp. 386-434). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Publisher.). Daarbij gaat het om 'Aandacht, Relevantie, Vertrouwen en Bevrediging'.

²⁵ Kraaij, D.A. (2015). *Onderzoekend en ontwerpend leren*. Wetenschapsknooppunt Wageningen University.

Rechten van het Kind²⁶, zoals de Stichting Keurmerk Thuisonderwijs ook al jaren doet. De kerndoelen kunnen hierin wel een rol spelen, maar zonder bindend karakter.

Pedagogisch didactische vaardigheid

Bij thuisonderwijs zijn de ouders door hun intrinsieke motivatie en betrokkenheid in staat om met het onderwijs aan te sluiten bij de cognitieve capaciteiten van hun kinderen. Als gemotiveerde ouders ontplooiën ze vaardigheden en blijven ze daarin groeien naarmate hun kind ouder wordt en het onderwijs zich verder ontwikkelt.²⁷ Ze kunnen van nature rekening houden met de leerstijlen van hun kind. Ze zien ook welke vaardigheden hun kinderen al beheersen en kunnen zo, veel beter dan in een klaslokaal, aansluiten op de zone van naaste ontwikkeling.²⁸

"I prefer to make those [educational] choices myself. Not because I think I know 'better' than all those professional educators, but I do think I know my own children best, and consequently which programs and methods would benefit them. Homeschooling is not about rejecting other people and things; it's about making personal and positive choices for your own family,"²⁹

De NVVTO vindt de kwaliteit van thuisonderwijs een belangrijk onderwerp en geeft daarom al sinds jaar en dag informatie over thuisonderwijs, faciliteert netwerken waar thuisonderwijzers elkaar kunnen ondersteunen, geeft workshops en organiseert intervisiegroepen. Van deze faciliteiten wordt door thuisonderwijzers, op vrijwillige basis, reeds op grote schaal gebruik gemaakt.

Thuisonderwijzers kunnen aantonen over voldoende pedagogisch-didactische vaardigheid te beschikken door een onderwijsplan voor hun kind op te stellen.³⁰ Het eerste jaar eventueel aangevuld met een toelichting op hoe ze zich hebben voorbereid op het geven van thuisonderwijs en een toelichting op hun pedagogisch didactische visie.³¹ Vervolgens wordt de voortgang van het kind bijgehouden³² en wordt bijgehouden hoe de kwaliteit van het onderwijs geborgd wordt. Bij de reflectie aan het eind van het schooljaar kan dan worden aangetoond dat er sprake is van voldoende ontwikkeling.

²⁶ Artikel 29: Doel onderwijs

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- a. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
- b. het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
- c. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of hare;
- d. de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
- e. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.

²⁷ Meighan, R. (1996). Home-Based Education. Not 'Does It Work?' but 'Why Does it Work So Well?'. University of Nottingham School of Education.

²⁸ Zie voor een uitwerking van de theorie van Vygotsky bv Frea Janssen-Vos, Basisontwikkeling voor de peuters en de onderbouw (2008, Van Gorcum).

²⁹ Ulrich, M. (2008, January) Why I homeschool: (because people keep asking).

³⁰ Hoewel in feite alleen toelichting van de didactische keuzes zou moeten volstaan.

³¹ In het onderwijsplan kan ook worden aangegeven hoe hier aandacht voor is. Bijvoorbeeld door het lezen van boeken over thuisonderwijs, het deelnemen aan workshops over thuisonderwijs, het volgen van thuisonderwijsblogs, het bezoeken van een (online) symposium/lezing over een specifieke thuisonderwijsmethode, het participeren in een intervisiegroep met andere thuisonderwijsouders, het deelnemen aan netwerken van thuisonderwijsouders, het bijhouden van een leerlingvolgsysteem etc.

³² In onze ledenpeiling gaf 92% van de respondenten aan, nu ook een manier te gebruiken om de voortgang van het kind bij te houden.

Aanvullende voorwaarden voegen niets toe aan de eisen voor het opstellen van een onderwijsplan en het rapporteren over de voortgang. Het legt echter wel een buitenproportionele administratieve belasting op de ouders en bemoeilijkt de toezichthoudende taak van de Onderwijsinspectie sterk. Het komt de kwaliteit van het onderwijs daarmee niet ten goede.

Samenwerking en expertise

Dit voorstel vereist dat 'de ouder' zélf het onderwijs verzorgt. Er zijn veel gezinnen waarbij beide ouders een grote rol in het onderwijs spelen. Ook structurele samenwerking met andere ouders of het inhuren van externe expertise is iets waar veel thuisonderwijzers gebruik van maken, omdat het het onderwijs verrijkt of omdat ze zelf niet de specifieke kennis hebben. Structureel samenkomen om coöperatief te leren is ook voor thuisonderwezen kinderen cruciaal voor de sociale ontwikkeling.

Ouders zijn verantwoordelijk voor het onderwijs aan hun kinderen, zij leggen hierover middels hun onderwijsplan verantwoording af aan de onderwijsinspectie. Ouders zijn niet altijd de leraar van alle vakken die zij hun kinderen aanbieden. Bij thuisonderwijs functioneren de ouders ook als coach van hun kind. Zij hoeven derhalve niet al het onderwijs zelf te geven.

Idealiter zou het zelfs mogelijk zijn om bijvoorbeeld voor bepaalde vakken gebruik te maken van de expertise van een school door je in te schrijven voor bepaalde vakken.³³

Locatie van het onderwijs

Het wetsvoorstel bevat de eis dat het onderwijs grotendeels thuis en in Nederland wordt gegeven. Het 'thuis' in thuisonderwijs duidt echter niet op de locatie van het onderwijs, maar op het feit dat het niet op school of onder verantwoordelijkheid van school plaatsvindt. Anders dan bij schoolonderwijs is de locatie van het onderwijs veelal van ondergeschikt belang - thuisonderwijs concentreert zich niet op één locatie: waar mogelijk volgt de locatie het onderwijs. De plaats waar het onderwijs wordt gegeven, geeft bovendien - net als de voertaal - geen enkele inhoudelijke kwaliteitsgarantie. Een dergelijke eis gaat echter wel direct in tegen de aard van thuisonderwijs.

Veel thuisonderwijzers maken, op structurele basis, gebruik van alle leermomenten waar je als gezin tegenaan loopt. Daarnaast wordt een groot deel, al dan niet in samenwerking met andere thuisonderwijsgezinnen, buitenshuis ingevuld met bijvoorbeeld museumbezoeken, workshops en natuurexcursies. Dergelijke excursies vormen voor veel thuisonderwijzers, veel meer dan bij schoolreisjes, een wezenlijk onderdeel van het onderwijs.

Veel thuisonderwijzers maken nu graag gebruik van de flexibiliteit die thuisonderwijs biedt om hun kinderen leerzame ervaringen te laten opdoen in het buitenland. Kennis van en ervaring met andere talen en culturen is namelijk waardevol in onze samenleving. Er bestaat voor veel thuisonderwijzers ook niet echt zoiets als 'vakantie'. Het onderwijs gaat tijdens de vakantie - misschien op andere wijze - gewoon door. Het eisen dat het onderwijs vooral thuis en in Nederland moet plaatsvinden zal de kwaliteit van het thuisonderwijs daarom niet verbeteren, maar juist beperken.

³³ Zeker voor vakken waarbij practica een belangrijk onderdeel van het curriculum zijn, zou zo'n constructie, die in Amerika heel gebruikelijk is, een verrijking kunnen zijn.

Een locatie-eis is een onnodige eis om het recht op kwalitatief goed onderwijs te kunnen borgen, omdat er vanuit de inhoudelijke onderwijsdoelen al wordt geëist dat de kinderen goed onderwijs ontvangen. Dit wordt beschreven in het onderwijsplan dat de ouders opstellen. Waar dat onderwijs plaatsvindt is, net als hoe dat onderwijs wordt gegeven, niet relevant.

Om toezicht op het thuisonderwijs te kunnen houden, is het ook niet nodig dat het gezin het hele jaar in Nederland aanwezig is. Voor toepassing van de Leerplichtwet is het nodig dat het kind is ingeschreven bij een gemeente in Nederland - en dus een deel van het jaar in Nederland aanwezig is.

De NVvTO vindt het uiteraard belangrijk dat ouders beschikbaar zijn voor en meewerken aan de kwaliteitscontrole. Voor de controle door de Onderwijsinspectie is het belangrijk dat het gezin bereikbaar is. Als voorwaarde stellen dat een gezin bereikbaar moet zijn voor de Onderwijsinspectie en beschikbaar voor een gesprek over het onderwijsplan, is daarom voor alle gevallen een uitstekend alternatief voor de locatie-eis zoals die nu is opgenomen in het wetsvoorstel.

3. Toezicht op maat voor het beste resultaat

De onderwijsinspectie

Als NVvTO vinden we goed onderwijs belangrijk. We vinden het daarom ook belangrijk dat goed onderwijs gestimuleerd wordt. We zien daar meerdere mogelijkheden voor.³⁴ Ook extern toezicht kan daar een bijdrage aan leveren. In veel andere landen in Europa en daarbuiten is thuisonderwijs een erkende onderwijsvorm. Daardoor hebben we de luxe om te kijken hoe andere landen dit hebben vormgegeven.³⁵ Daarbij is er een duidelijk verschil tussen de Angelsaksische landen, die vaak minimaal toezicht hebben, en bijvoorbeeld Frankrijk en België, waar het toezicht een grotere rol heeft.

In Frankrijk en België gebeurt het toezicht door een inspecteur van de onderwijsinspectie. Daarbij hebben we van veel mensen gehoord dat dat toezicht soms arbitrair voelt, onder andere doordat zij het eerste thuisonderwijsgezin zijn waar die inspecteur het onderwijs controleert.

Thuisonderwijs is intensief en vraagt veel van ouders. Daardoor is het zo dat, ook in landen waar thuisonderwijs in de wet verankerd is, slechts ongeveer 1 tot 3% voor thuisonderwijs kiest.³⁶ En zo kan het dus zijn dat een inspecteur nauwelijks te maken heeft met thuisonderwijs.

We zijn daarom blij met het voornemen dat er een aparte afdeling komt die belast wordt met het toezicht op thuisonderwijs. Wat ons betreft gaat het daarbij om een adviserende rol om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Een meer controlerende rol is ook mogelijk, maar dient ingebed te zijn in een stevig begrip van thuisonderwijs en de verschillende methoden.

Wij zijn ervan overtuigd dat de voorgestelde maatregelen (waaronder het bijhouden van een leerlingvolgsysteem, het afnemen van toetsen en toewerken naar de kerndoelen) niet nodig zijn om

³⁴ Zie bijvoorbeeld hierboven onder 'Pedagogisch didactische vaardigheden'.

³⁵ Zoals dat ook door de ministers van OCW al meerdere termijnen is gedaan. Zie bv: Kamerstukken II 2011/12, 33 000 VIII, nr. 146.

³⁶ Zie bijvoorbeeld https://nces.ed.gov/programs/digest/d18/tables/dt18_206.10.asp

te waarborgen dat kinderen daadwerkelijk goed onderwijs krijgen. Uit onderzoeken³⁷, ook in landen met minimaal toezicht, blijkt dat kinderen goed of bovengemiddeld scoren in hun leerprestaties.

We denken dat er nog onvoldoende kennis over thuisonderwijs is bij de Onderwijsinspectie om nu toezicht op zo'n manier vorm te geven dat het recht doet aan zowel leerling, als ouder als inspectie. Wij willen er dan ook voor pleiten dat er, voor dit wetgevingstraject verder gaat, eerst wordt gekeken welk toezicht nodig zou zijn om de voortgang van het kind op een goede manier in beeld te brengen bij de Onderwijsinspectie.

Hiervoor is een pilot nodig, waarbij in wederzijds vertrouwen en vanuit een open houding samengewerkt wordt. Bij die pilot zou ook kunnen worden gekeken naar een nadere invulling van de voorgestelde bezwaarprocedure. Wat ons betreft zou er ook vanuit het thuisonderwijsveld iemand moeten deelnemen aan de bezwaar dan wel beroepsprocedure.

Veiligheid

Alle kinderen hebben, ongeacht de vorm van onderwijs die zij genieten, recht op een veilige leeromgeving. Een veilige leeromgeving is zelfs essentieel. De Wet Veiligheid op School is dan ook een logische ontwikkeling. Pesten en ander onveilig gedrag zijn factoren die niet alleen de schoolprestaties beïnvloeden. Bij thuisonderwijs valt de leeromgeving grotendeels samen met de persoonlijke levenssfeer. Kinderen die thuisonderwijs krijgen zijn gemiddeld genomen sociaal vaardiger en rijper, hebben een beduidend positiever zelfconcept dan schoolkinderen en vertonen minder gedragsproblemen.³⁸

De NVvTO snapt dat de staat de veiligheid van alle kinderen wil garanderen. Indien daar zwaarwegende redenen voor zijn, heeft de staat reeds voldoende wettelijke middelen voor controle van de thuissituatie. De keuze voor thuisonderwijs is op zichzelf echter geen zwaarwegende reden om een gestandaardiseerde inbreuk op het privéleven, zoals een verplicht huisbezoek, te rechtvaardigen.³⁹

Het onderzoek naar 'een veilige leeromgeving' is, in het geval van een gezinssituatie daarom geen taak voor de Onderwijsinspectie. Net als met een gedwongen gesprek met de LPA, kan een gedwongen huisbezoek ook hier juist voor een gevoel van onveiligheid bij kinderen zorgen. Een inbreuk op hun persoonlijke levenssfeer is heel ingrijpend en vormt een stressvolle gebeurtenis. Het is dus niet in het belang van kinderen wanneer de ouders tegen hun wil gedwongen worden tot een huisbezoek. Hoewel veel thuisonderwijsgezinnen bereid zullen zijn de Onderwijsinspectie vrijwillig thuis te ontvangen, zou een gesprek op een alternatieve, neutrale locatie ook moeten volstaan.⁴⁰

³⁷ Snyder, M. (2002). An Evaluative Study of the Academic Achievement of Homeschooled Students Versus Traditionally Schooled Students Attending a Catholic University.

³⁸Zie bijvoorbeeld Blok, H. (2004). Is school echt zo belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling? *JSW*, 89(1).

³⁹ Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM): "Eenieder heeft recht op de eerbiediging van zijn privéleven, zijn familie – en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

⁴⁰ Ook voor 1969, toen huisonderwijs nog in de Leerplichtwet stond, voerde de Onderwijsinspectie het toezicht uit door gesprekken op kantoor. De Stichting Keurmerk Thuisonderwijs kan voor het certificeringstraject ook op een neutrale plek afspreken en ook tijdens de NVvTO-toezichtpilot werd het door de experts die toezicht hielden niet noodzakelijk gevonden om het gezin thuis te bezoeken.

Thuisonderwijzers kiezen daarnaast ook voor veel 'buitenschoolse' activiteiten waar de kinderen in beeld zijn, zoals bijvoorbeeld muziekles, sport en scouting. Die activiteiten zouden in het onderwijsplan kunnen worden opgenomen. Thuisonderwijskinderen zijn op die manier, meer dan andere kinderen, breed in beeld bij verschillende organisaties. Voor de signaleringsfunctie blijft verder het stappenplan verbeterde meldcode kindermishandeling van toepassing.

Bijhouden van de voortgang

De NVvTO vindt kwaliteit van onderwijs belangrijk. Bijhouden van de vorderingen kan daar aan bijdragen. Van ouders mag worden verwacht dat zij de voortgang bijhouden, maar niet h oe. De NVvTO wil de administratieve druk op ouders beperken. Overigens passen verschillende ouders ook nu al bepaalde leerlingvolgsystemen toe. Waar het bij het onderwijs past, kan het inderdaad een geschikt middel zijn. In 2016 concludeerde staatssecretaris Dekker dat toetsing geen doel op zich is en het bijhouden van de vorderingen van het kind ook op een andere manier kan, bijvoorbeeld met een soort alternatief leerlingvolgsysteem van SKT.⁴¹

Omdat het onderwijs slechts een beperkt aantal kinderen betreft, stellen wij voor dat ouders zelf kunnen kiezen welke manier(en) zij gebruiken om de voortgang van hun kinderen te meten en inzichtelijk te maken. Dat kan bijvoorbeeld (een combinatie van) een leerlingvolgsysteem, een portfolio en tussentijdse toetsing zijn. De manier die zij kiezen moet passen bij het soort thuisonderwijs dat zij geven. De ouders kunnen de methode die zij kiezen voor het bijhouden van de voortgang opnemen en toelichten in hun onderwijsplan, zodat steeds duidelijk is hoe dat bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs. Zo kunnen ze ook inzichtelijk maken dat ze daadwerkelijk zien waar hun kinderen staan en eventueel bijsturen waar nodig.

Voor thuisonderwijs zouden geen tussentijdse toetsen of de eindtoets PO verplicht gesteld moeten worden, zoals die ook voor ander onbekostigd onderwijs niet verplicht zijn.

Deugdelijkheidseisen en sancties

In het huidige voorstel zijn de deugdelijkheidseisen die aan thuisonderwijs worden gesteld hoger dan aan (onbekostigde) scholen. De NVvTO vindt het onredelijk en disproportioneel om ouders aan een strengere toezicht te onderwerpen dan scholen.

Dat geldt bijvoorbeeld ook voor ondertoezichtstelling. Kinderen die onder toezicht komen hebben geen recht op thuisonderwijs, terwijl thuisonderwijs, al dan niet in pleeggezin, juist ook in het belang van het kind kan zijn.

Wij zouden het beter vinden als een 'bezwaar' van de Onderwijsinspectie zou leiden tot een samenwerkingsproces dat gericht is op verbetering. Scholen gaan bij een 'onvoldoende' ook samen met de Onderwijsinspectie een verbeteringsproces en herstelonderzoek in. Voordat er bij een school sancties plaatsvinden moet er sprake zijn van langdurig en ernstig tekortschieten  n wordt er tekortgeschoten in de naleving van voorschriften⁴². In het huidige wetsvoorstel staat op elke

⁴¹ Algemeen Overleg vaste kamercommissie OCW, 16 maart 2016

⁴² Zie de Onderzoekskaders 2017 van de Inspectie voor Onderwijs.

'overtreding' dezelfde sanctie: het intrekken van de vrijstelling om thuisonderwijs te kunnen geven. Gezien het behoud van art. 5 sub b LPW is dit niet alleen disproportioneel en ongrondwettelijk, maar bovendien een onomkeerbare sanctie.

De NVvTO wil de rigide sancties in het wetsvoorstel vervangen door proportionele maatregelen. Er moet ruimte zijn voor gradatie, zodat er ruimte blijft voor verbetering.

4. Samen voor goed onderwijs

"Met dit wetsvoorstel wil de regering wettelijk regelen dat ook voor jongeren wier ouders een beroep hebben gedaan op de vrijstelling op grond van richtingbezwaren, onderwijs gegarandeerd wordt én dat aan dit onderwijs kwaliteitseisen worden verbonden en de inspectie toezicht houdt op de kwaliteit."⁴³ Om dat goed uit te werken is een basishouding van vertrouwen en begrip noodzakelijk.

Natuurlijk wil ook de NVvTO dat alle kinderen goed onderwijs krijgen en goed terecht komen. Maar kan dat dan alleen op een manier die past binnen het bestaande, veilig geachte kader van het 'schooldenken'? Wij vinden dat er juist ook buiten die (school)kaders gekeken moet worden naar mogelijk vernieuwende vormen van goed onderwijs. Het buitenland toont aan dat thuisonderwijs een verrijking van het onderwijsbestel is en kwaliteit biedt, iets waar veel kinderen baat bij kunnen hebben.

Bij het opstellen van het regeerakkoord was het dan ook expliciet de bedoeling dat thuisonderwijs als onderwijsvorm in de wet zou worden opgenomen⁴⁴ - het woord thuisonderwijs komt in het huidige wetsvoorstel echter niet voor.

We kennen in Nederland onderwijsvrijheid in combinatie met een leerplicht. Daarbij merken we op dat er een maatschappelijke beweging is om van leerplicht naar leerrecht te gaan. Een visie die zeker aansluit op onze visie op onderwijs. Tegelijkertijd zien we in de maatschappij een groeiende roep om algehele vernieuwing in het onderwijssysteem. Dat er dus een wet komt die thuisonderwijs regelt, waarbij ook een (passende) vorm van toezicht wordt ingesteld, vindt de NVvTO logisch.

De vrijheid om scholen op te richten, wordt ingevuld met allerlei innoverende initiatieven. Maar daarbij gaat het om innovatie binnen het bestaande systeem. Het zou ook mogelijk moeten zijn om buiten het kader van een schoolsysteem te kijken naar innovatie van het onderwijs.

⁴³ W9318.K-1

⁴⁴ "Thuisonderwijs dient te voldoen aan daarop toegesneden eisen voor kwaliteit, bekwaamheid, burgerschap en veiligheid. Dit wordt wettelijk geregeld. Hierop wordt toegezien door een gespecialiseerd onderdeel van de Onderwijsinspectie."

Tot slot

Wij denken dat een wetsvoorstel voor thuisonderwijs een positieve bijdrage moet leveren aan het onderwijs van de betrokken kinderen. Dit wetsvoorstel is daar niet in geslaagd.

Al met al zien wij binnen de thuisonderwijsgemeenschap geen draagvlak voor het voorstel zoals het er nu ligt, met name omdat thuisonderwijs langs de meetlat voor schoolonderwijs gelegd lijkt te worden. De voorwaarden die dit wetsvoorstel voorstelt, brengen thuisonderwijs – het summum van maatwerk – in een keurslijf dat onmogelijk kan passen.

Omdat we verwachten dat de verdere uitwerking van het wetsvoorstel tegemoet zal komen aan de wensen die er bij ons en breed in de maatschappij leven, zien we er naar uit om verder met elkaar in gesprek te gaan. Wat ons betreft zal een verkennend gesprek over een pilot met de Onderwijsinspectie hier ook deel van uitmaken.

Nederland is van oudsher een land van tolerantie en polderen. Laten we dit in ons land dan ook samen oppakken en verder uitwerken zonder (te zeer) vanuit bestaande kaders te denken, zodat kwalitatief goed (thuis)onderwijs beschikbaar wordt voor alle kinderen, ongeacht geloofsrichting of voorgeschiedenis.

Namens de Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs,
Met vriendelijke groet,

ir. S. H. Balkema
Voorzitter